

Collier-Macmillan, London. 16×23 cm. Vol. 9: Eastern Africa and four Countries of Western Africa. 1970. 675 s. £ 12.50. Vol. 10: Southern Africa and Portuguese Guinea. 1971. 432 s. £ 8.75. Vol. 11: Mexico and Central America. 1972. 395 s. £ 7.50.

De tre bind behandler en række enkelt-staters fødevarerforsyning efter et meget fast skema. Først oplyses ganske kort om almene fysisk-geografiske forhold; dernæst gennemgås fødevarer- og foderproduktionen med en omtale af landbrugets arbejdskraft, gødningsforbruget og mekaniseringsgraden samt de enkelte afgrøder og husdyr.

Fødevarerforsyningen belyses også gennem handelstal og magasineringsmuligheder. Endelig behandles befolkningens daglige kostvaner – ofte på mindre regioner; tilstrækkeligheden af forsyningen med de enkelte fødevarer vurderes og hertil kommer en omtale af hyppige ernærings sygdomme. Beskrivelsen suppleres af tabeller og nogle ret primitive udbredelseskort.

Artiklerne er oversigtsmæssige, men de giver en hurtig indføring i landenes ernærings situation og en række oplysninger om f.eks. tabu-forhold, så- og høsttider og lokale betegnelser for afgrøder.

Kr. M. Jensen

**F. Di Castri & H. A. Mooney (eds.):
Mediterranean Type Ecosystems.
Origin and Structure.**

Ecological Studies, J. Jacobs et al. (eds.), vol. 7. Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, New York 1973. 405 s., 88 fig. 17×25 cm. DM 78.00.

Bogen bringer en snes artikler, hvis første version blev præsenteret på en kongres i Valdivia, 1971, i hovedsagen med støtte fra The National Science Foundation of the USA. I realiteten er der tale om en kongresbog med sådannede fordele og ulemper. Med mediterranean henviser bogen til de sommertørre subtropen i det hele taget. Det forekommer, at der, vel som et resultat af kongressens sted og sponsor, er lovlig rigeligt stof om Californien og Chile, måske et provinsielt synspunkt, men alligevel. En ret stor del af artiklerne er så specielle, at de formentlig har mere interesse i forbindelse med anden litteratur om det pågældende emne (fx en dyregruppes udvikling), medens de i

meget begrænset omfang kan siges at karakterisere mediterranean økosystemer (dette uanset artiklernes øvrige kvaliteter). Beskæmmende nok er et par artikler af en geograf om mediterranean områders udbredelse og karakteristika og om human indflydelse på mediterranean områder lidet vitaminholdige og med litteraturhenvisninger, der virker skæve og tilfældige. Dog er halvdelen af artiklerne af interesse ved at bringe oversigt over fx landskabs- eller vegetationsudviklingen i mediterranean områder, ved sammenligninger mellem mediterranean områder, eller ved, under behandling af et specielt emne eller område, alligevel at belyse væsentlige forhold ved mediterranean økosystemer. Denne halvdel af artiklerne til trods er bogen nok for den meget specielt interesserede (det er jo en dyr tryksag), og der er heller ikke tale om »bogen« om mediterranean økosystemer.

Henning Mørch

**H. W. Menard: Geology, Resources,
and Society.**

An Introduction to Earth Science. W. H. Freeman, San Francisco 1974. 621 s., 219 ill., 27 tabeller, 28 boxes. 18×25,5 cm. £ 6.10.

Det er ikke nogen helt almindelig geologi, idet den kun omhandler visse sider af den almindelige geologi, men til gengæld disses betydning og sammenspil med samfundet, dels med hensyn til mineralressourcer, men også de forstyrrelser dette ved ingeniørarbejder forøver på ligevægten i naturens processer. Derfor kommer bogen også ind på visse dele af klimatologien.

Fremhæves må fremstillingen af den moderne teori om pladetektonik og dennes forklaringer på jordskælv og vulkanisme. Fremstillingen af dette er ualmindelig klar og let forståelig og illustreres ved særdeles instruktive figurer.

Ind imellem bogens normale tekst er så strøet det, forfatteren kalder boxes, d.v.s. små kronikker, emner med en vis tilknytning til de omgivende sider, f.eks. geologisk hasard og byudviklingen i San Francisco, der viser hvordan man der bygger uden hensyn til St. Andreas forkastningszonen og muligheden for nye jordskælvs katastrofer.

Store jordskælv og deres virkninger, beretning om Los Angeles, jordskælvkommissionens slutninger og rådgivning, fy-

siske og sociale virkninger af nogle store vulkanudbrud, vinden og ploven (jordødelæggelser) og flere lignende.

Kaj Hansen

**Andrew Goudie: Duricrusts in Tropical
and Subtropical Landscapes.**

(Oxford Research Studies in Geography). Clarendon Press: Oxford University Press 1973. 174 s., 46 fig., 42 tabeller. 18×25 cm. £ 4.25.

Begrebet Duricrust omfatter de tre typer af hårde skorpedannelser, Ferricretes (jernskorper), Calcretes (kalkskorper) og Silcretes (kiseltsyreskorper), hvor de løse masser er sammenkittede af enten jernilter, kulsur kalk eller kiseltsyre, eller hvor disse kitmaterialer er udfældet direkte som lag.

Efter en gennemgang af skorpernes kemiske sammensætning gøres der rede for deres betydning for landskabsudviklingen, idet der ikke blot er tale om overfladedannelser, men også om udfældninger dybere nede under tørtidernes opadgående vandbevægelse. Derfor er det ikke altid, at sådanne udfældninger betyder en beskyttelse mod erosionen, og de har også en stor betydning for nedbørens afstrømning.

Tilsidst følger et kapitel om betingelserne for disse skorpedannelser, der ligesom det foregående kapitel er belyst ved talrige eksempler fortrinsvis hentet fra afrikanske og australske tilfælde.

Kaj Hansen

**Arno Semmel (Herausg.): Neue
Ergebnisse der Karstforschung in den
Tropen und im Mittelmeerraum.**

(Geographische Zeitschrift, Beihefte. Erdkundliches Wissen, H. 32). Franz Steiner Verlag, Wiesbaden 1973. 156 s., 35 fig., 63 fotos. 16,5×24 cm. DM 36.00.

Bogen er beretningen fra et karstsymposium afholdt i Geografisk Institut i Frankfurt am Main i januar 1971, hvor man i foredrag og diskussioner behandlede karstfænomener i Sydasiens og Sydeuropas tørre egne som Saharas Hamada områder samt i Mellemeuropa.

Kaj Hansen

**A. P. Cray (ed.): Antarctic Snow and
Ice Studies II.**

(Antarctic Research Series, Vol. 16). The American Geophysical Union, Washing-

ton 1971. 412 s., talr. fig. og tabeller. 20,5×27 cm. \$ 24.00.

Allerede i 1964 udkom denne series 1. bind om sne- og isundersøgelser i Antarktis, nu efterfulgt af et omfangsrigt og af mange forfattere udarbejdet bd. II om de nye resultater.

Det vil føre for vidt at nævne alle forfattere, blot kan nævnes, at der af Arthur S. Rundle foreligger stratigrafiske sneundersøgelser af 168 sneskakter, der etablerer et system af stratigrafiske analyser baseret på resultaterne fra stagemålinger og isotopundersøgelser fra det østantarktiske plateau, idet det her – ligesom ved tidligere undersøgelser – viser sig umuligt at foretage en normal stratigrafisk analyse grundet områdets ringe nedbør. Endvidere behandler E. Picciotto, G. Grozaz og W. de Breuck analysen af snemålingerne langs en traversering fra Sydpolen til Dronning Maud Land, baseret bl.a. på måling af radioaktive isotoper; ved hjælp af bly 210 lykkedes det at fastslå den gennemsnitlige årlige nedbør langs profilet til 3,7 g cm⁻² pr. år med værdier varierende fra næsten nul til 7 g cm² pr. år. Igen en bekræftelse på de ekstremt lave nedbørsværdier over de aride dele af Antarktis. Richard L. Cameron publicerer her sine resultater af snemålingerne ved Byrd-stationen og finder en årlig gennemsnitspålejring baseret på studier af snekerneboringer af 10,4 g cm⁻² pr. år. Det fremgår endvidere, at snepålejringen her har været stigende i perioden 1948–1958 og derefter for tiden aftagende. Carl S. Benson foretager en stratigrafisk sammenligning af sine snestratigrafiske undersøgelser ved Byrd-stationen og på den grønlandske inlandsis og demonstrerer, hvorledes forholdene kan tolkes som forskelle i vindaktivitet og temperaturregimet.

Ved anmeldelsen er en lang række vigtige afhandlinger blevet forbigået, men bogen er alt i alt af samme høje standard som de andre bind i serien og et værk, som ingen, der beskæftiger sig med Antarktis eller glaciologiske studier, kan komme uden om. *Børge Fristrup*

Edward Wilson: Diary of the Terra Nova Expedition to the Antarctic 1910–12.

Blandford Press, London 1972. 279 s., talr. tegn., fotos. 18×25 cm. £ 6.50.

Scott Polar Research Institute har fortsat udgivelsen af Edward Wilsons efterladte

dagbøger, og denne er ligesom den foregående dagbog fra Discovery-ekspeditionen gennemillustreret med gengivelse af Wilsons fine og følsomme tegninger og akvareller fra Antarktis.

Wilson var den videnskabelige chef for Terra Nova-ekspeditionen og Scotts nærmeste medarbejder og ven. Han fandt da også døden af udmattelse og sult sammen med Scott kun 11 miles fra det depot, der i hvert fald, hvis de havde nået det tidligere, ville kunne have reddet dem.

Geografisk bringer bogen vel ikke meget nyt, som ikke allerede er kendt fra ekspeditionsrapporterne, men menneskeligt er den en gribende dagbog med en faksimile af Wilsons afskedsbrev til forældrene. Som ekspeditionshistorisk dokumentation er bogen et vigtigt kildekrift om en tidligere epokes vurdering af ekspeditionsteknikken. *Børge Fristrup*

Kenneth J. Bertrand: Americans in Antarctica 1775–1948.

American Geographical Society, New York 1971. (Special Publication No. 39). 554 s., 26 kort, 36 fotos. 18×25,5 cm. \$ 25.00.

Med en stigende og efterhånden den største indsats i udforskningen af Antarktis har amerikanerne nu også vendt sig mod studiet af den amerikanske historiske tradition i Antarktis. Bogen er en solid – undertiden lidt tør – gennemgang af U.S.'s indsats fra 1775, da Nantucket hvalfangere etablerede en base på Falklandøerne, og op til milepælene i Antarktis' udforskning som Byrds antarktiske ekspeditioner, Ellsworth's transantarktiske flyvning, U.S. Antarctic Service ekspeditioner, Operation Highjump, Finn Ronne ekspeditioner og Operation Windmill.

Godt, at denne historie blev skrevet i tide og reddet for efterverdenen, endnu medens der lever deltagere, som kan huske i hvert fald de sidste 50 års indsats. Man må håbe, at der kommer en fortsættelse, som behandler de sidste 25 år, bl.a. med indsatsen i det internationale geofysiske år. *Børge Fristrup*

John E. Sater, A. G. Ronhovde & L. C. Van Allen: Arctic Environment and Resources.

The Arctic Institute of North America 1971. 310 s., 95 fig., 24 tabeller. 18×26 cm. \$ 10.00.

Bogen er til dato den mest omfattende, generelle beskrivelse af Arktis og dets geografiske forhold og ført op til tidspunktet for publiceringen. Den er kompilatorisk, men med en sikker sans for udvælgelse af de essentielle oplysninger, ligesom litteraturhenvisningen er kortfattet, men omfatter de væsentligste værker, der kan komme på tale.

Alt i alt en bog, som ingen geograf, der beskæftiger sig med arktiske forhold, kan komme uden om. *Børge Fristrup*

Vivian C. Bushnell & Richard H. Ragle (eds.): Icefield Ranges Research Project. Scientific Results. Vol. 2.

American Geographical Society and Arctic Institute of North America. New York 1970. 138 s., talr. fig. og fotos. 22×27,5 cm. \$ 6.00.

Bogen er 2. bind i Icefield Range Research Project-serien og af samme høje standard som vol. 1, anmeldt i Geografisk Tidsskrift, bd. 68, 1969. Det foreliggende bind er særlig koncentreret om snemålingerne og rummer desuden en række afhandlinger om forekomsten af pattedyr, fugle og svampe i distriktet.

Der publiceres her resultaterne af en række makro- og mikro-klimatologiske målinger over Seward Glacier i forbindelse med en række pilot-ballonmålinger til registrering af de øvre luftlags vindmønstre. Endvidere fremlægges resultaterne af undersøgelser over isfladens topografi i relation til to gletschertungers sammensmeltning og deraf følgende confluent isbevægelse. Gilbert Dewart gennemgår resultatet af de seismiske undersøgelser med henblik på bestemmelse af undergrundstopografien. Undersøgelserne er foretaget i 1964 og 1965 og ville vel i dag være blevet foretaget med hjælp af radiomålinger; derved havde man fået et mere detaljeret topografisk billede. Den maksimale istykkelse er ca. 1.000 m, og det konstateredes, at over en strækning ligger isens undergrund lavere end ved gletscherfronten, altså svarende til hvad man finder i en række glacialt udformede fjorde. Larry W. Price behandler sammensynkningen af solifluctionslober i relation til blokmark og dennes vegetation.

Alt i alt et bind, der på væsentlige punkter udvider vort kendskab til glacialregimet og de periglaciale fænomener i det undersøgte område.

Børge Fristrup